

<https://doi.org/10.36818/1562-0905-2020-1-7>

УДК [314.7:331.91](477)

JEL O15, R23, F22, J38

М. М. Біль

Регулювання міграційної активності населення: пріоритети для Карпатського регіону України

Розкрито зміст міграційної активності населення. Визначено ключові проблеми міграцій для населення Карпатського регіону. Їх розподілено за групами системного, управлінського, інтелектуально-трудового, демографічного, соціокультурного, інформаційного, політико-правового й безпекового характеру за напрямками міграції українців до Польщі, Угорщини, Румунії та Словаччини. Проаналізовано асиметричність транскордонного міграційного простору між Україною та сусідніми до Карпатського регіону європейськими країнами – Польщею та Угорщиною. Розкрито загрозовість активізації освітньої міграції з Карпатського регіону та процесів інтелектуалізації міграції. Запропоновано пріоритети регулювання міграції населення Карпатського регіону, зокрема щодо моніторингу рівня міграційної активності (потенційної, реальної), реалізації спеціальних державних програм першого робочого місяця та регіональних програм стимулювання освітньої рееміграції, розвитку бізнесу й самозайнятості у прикордонних поселеннях як альтернативи «човникових» міграції.

Ключові слова: міграційна активність населення, регулювання міграції, асиметричність транскордонного міграційного простору, міграційна система, інтелектуалізація міграції, Карпатський регіон України.

Постановка проблеми. Сучасне суспільство розвивається в еру стрімкого зростання процесів мобільності. Цьому сприяють науково-технічні, інформаційні, політико-управлінські передумови, що супроводжуються послабленням культурно-ментальних і мовних бар'єрів між країнами. Висока міграційна активність населення стає викликом для більшості суспільств, які потерпають від втрат людського потенціалу в умовах розвитку глобального соціально-економічного простору (особливо ринків праці та освітніх систем). Формуються потужні «ядра» притягання робочої сили у різних просторових масштабах. За таких обставин актуалізується необхідність застосування дієвих механізмів регулювання міграційної активності з метою збереження людського потенціалу просторового розвитку.

В Україні від високої міграційної активності населення найбільше потерпають прикордонні регіони. Таке «потерпання» суттєво впливає на регіональну економіку й ринки праці, адже в стратегічній перспективі території стають залежними від міграційного чинника та втрачають спроможність ендогенно-орієнтованого розвитку. Карпатський регіон України, що поєднує Закарпатську, Івано-Франківську, Львівську та Чернівецьку області, є особливо актуальним об'єктом аналізу міграційної активності населення, зокрема в контексті визначення пріоритетів її регулювання.

Аналіз останніх досліджень. Стаття розвиває теоретико-прикладні засади дослідження міграційної активності населення та базується на використанні ідейних напрацювань, закладених провідними міграціологами України. Серед них: Е. Лібанова (причинно-наслідкові аспекти міграції) [14], О. Малиновська (управлінські пріоритети в сфері міграції) [9], О. Риндзак (прикладні дослідження міграції населення в Карпатському регіоні) [3], У. Садова (методологія дослідження міграції та міграційних систем) [1], Є. Стадний (освітня міграція) [8; 13]. Для з'ясування особливостей міграційної активності населення в Карпатському регіоні та сусідніх європейських державах використано статистичні дані Державної

© М. М. Біль, 2020.

міграційної служби України [5], статистичних служб Польщі, Угорщини та Румунії [6; 7; 12], а також дані Міжнародної організації праці [10] і Міжнародної організації з міграції [4].

Метою статті є наукове обґрунтування пріоритетів регулювання міграції населення Карпатського регіону України, враховуючи проблемні тенденції та виклики зростання глобальної просторової мобільності. Цілями статті є такі:

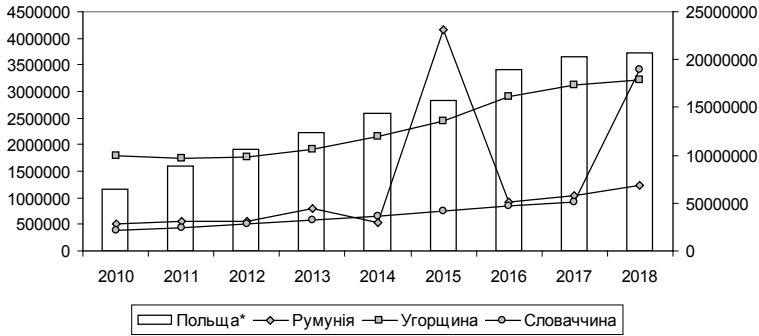
- розвинути понятійно-термінологічний апарат дослідження міграційної активності населення;
- визначити ключові проблеми щодо міграційної активності населення Карпатського регіону;
- проаналізувати асиметричність транскордонного міграційного простору між Україною та сусідніми до Карпатського регіону європейськими країнами – Польщею та Угорщиною;
- розкрити загрозовість активізації освітньої міграції з Карпатського регіону та процесів інтелектуалізації міграції;
- запропонувати пріоритети регулювання міграції населення Карпатського регіону.

Основні результати дослідження. *Міграційна активність* у системі міграціологічних термінів відображає здатність суб'єкта (окремої людини, домогосподарства, населення конкретної території) змінювати місце перебування на певні відстані і час, що супроводжується ініціативною діяльністю (працею, навчанням) та змінами людського потенціалу згідно з потребами, цілями та поглядами [1, с. 109].

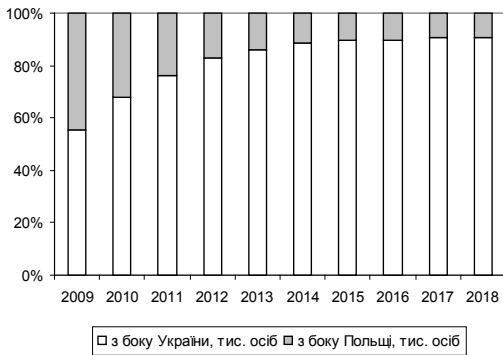
Карпатський регіон на економічній мапі України є специфічним. Як стверджують фахівці, його територія із соціально-економічної точки зору являє собою периферію; конкурентоспроможне становище регіону і на тепер дуже низьке, особливо Закарпатської та Чернівецької областей, їх соціально-економічна відсталість останніми роками стає все відчутнішою [2, с. 110].

У плані міграції Карпатський регіон виступає як важливою транзитною зоною, так і територією походження мігрантів, здебільшого в Європейській (з ядром у країнах старого ЄС) та Євразійській (центр тяжіння – Росія) міграційних системах [3, с. 123]. Міграційна активність населення Карпатського регіону є найвищою в Україні з огляду на специфіку його геополітичного розташування. Це підтверджують результати останнього дослідження МОМ з питань трудової міграції, згідно з яким за середньоукраїнського значення міграційної активності населення України на рівні 12% (відношення кількості трудових мігрантів до усього населення) в областях Карпатського регіону показник коливається у межах 15% для Львівської області, 16% для Івано-Франківської області, 21% для Закарпатської області; залишається проблемним відображення об'єктивної ситуації, адже в Чернівецькій області зафіксовано показник у межах лише 5% [4].

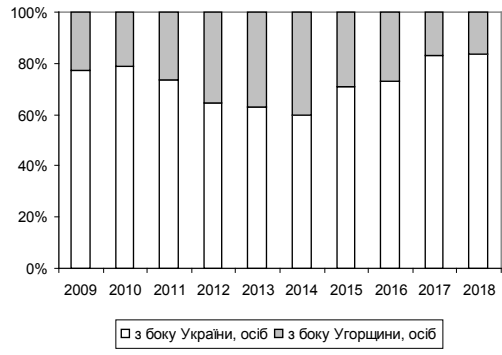
Підвищена міграційна активність населення Карпатського регіону супроводжується виникненням багатьох проблем. Серед них – *нерегульованість та асиметричність транскордонного простору* в умовах активізації мобільності населення. На рис. 1(а) відображено тенденції до зростання показників перетину державного кордону України з сусідніми європейськими державами. Показник Польщі підтверджує інституціоналізацію українсько-польської міграційної системи з первинним асиметричним тяжінням Карпатського регіону. Рис. 1(б, в) розкриває асиметричність транскордонного міграційного простору. Приклад Польщі вказує на поглиблення асиметрії між країнами за показником перетину державного кордону, значну роль у чому відіграють «човникові» міграції малого прикордонного руху. Приклад Угорщини щодо показників міграції за останні роки демонструє підвищення привабливості ринку праці цієї країни для громадян України (з основним впливом на населення Закарпаття).

а) Перетин державного кордону з боку України, одиниць

б) Структура перетину державного кордону між Україною та Польщею, %

в) Структура міграції населення між Україною та Угорщиною, %

Рис. 1. Міграційна активність населення та її асиметричність між Україною та сусідніми до Карпатського регіону країнами у 2009-2018 рр.

* Польща – по допоміжній осі.

Побудовано автором на основі [5-7].

У результаті постійних міграцій у транскордонному просторі Карпатського регіону сформувались усталені міграційні мережі та системи. За останні роки інтелектуалізації міграції в структурі мігрантів з регіону вирізняється нова ризикова група – *молодь*, яка реалізує свою міграційну активність з різною метою:

- 1) здобуття освіти за кордоном – молодь після закінчення загальноосвітнього навчального закладу, молодь після здобуття першої вищої освіти в Україні;
- 2) пошуку місця праці за кордоном – молодь з підвищеними очікуваннями щодо умов праці; молодь, яка готова працевлаштовуватись за будь-яких умов;
- 3) возз'єднання дистантних сімей – молодь, яка переїжджає до батьків, які тривалий період часу перебувають за кордоном; молодь, яка переїжджає сім'єю (чоловік і дружина) одночасно чи поетапно та народжує за кордоном;
- 4) забезпечення можливостей переїзду за кордон після навчання й тривалого працевлаштування – молодь, яка готова працевлаштовуватись за будь-яких умов задля пошуку можливостей залишитись за кордоном.

Вітчизняна статистика не подає регіонального розрізу навчання українців за кордоном, що не дозволяє аналізувати показники Карпатського регіону. Проблемними є оцінки макромасштабу. За даними аналітичного центру CEDOS, за останні роки вихідна освітня міграція зростає з 0,94% у 2008-2009 н. р. до 4,88% у 2016-2017 н. р.; для вхідної освітньої міграції позитивна динаміка

спостерігалась до 2015 р. – 1,26% у 2008-2009 н. р., 3,74% у 2014-2015 н. р. і 4,18% у 2016-2017 н. р. [8].

Як стверджує О. Малиновська, навчальна міграція сприяє подальшій інтелектуалізації міграції з України, яка в кризових умовах набуває дедалі більше ознак «відпливу мізків»; якщо в попередній період виїжджали передусім представники робітничих професій, то нині серед мігрантів зростає частка професіоналів [9, с. 353]. Негативні наслідки таких процесів є очевидними:

- втрати демографічного й інтелектуально-трудового потенціалу;
- подальша інституціоналізація міграційних мереж і систем, зокрема освітніх, що трансформують стан міграційної активності молоді з пасивного в активний;
- зменшення попиту на соціальні послуги, особливо освітні, через що значно знижуються можливості якісної організації навчального процесу в умовах конкуренції;
- деформація особливостей територіального розвитку прикордонних поселень (крайнощі заможності або зубожіння, залежно від наявності пункту пропуску через державний кордон), що чинить прямий вплив на міграційну активність молоді.

Для Карпатського регіону зберігаються високі ризики функціонування асиметричних міграційних систем із сусідніми країнами, які й надалі будуть зацікавлені в інтелектуалізації міграції з України. Збереження таких ризиків підтверджують значні розриви між основними показниками сфери зайнятості, зокрема оплати праці, що спонукає мешканців прикордонного регіону до пошуку кращих умов працевлаштування за кордоном у територіально наближених країнах (табл. 1). Тому питання розвитку внутрішнього ринку праці, підвищення якості послуг регіональних освітніх систем залишається в пріоритеті безпеки демографічного відтворення України та забезпечення соціально-економічного розвитку на довготривалу перспективу.

Таблиця 1

Порівняння основних показників сфери зайнятості України та сусідніх до Карпатського регіону країн у 2018 р.

Показник	Україна	Польща	Угорщина	Румунія	Словаччина
Рівень безробіття (15-64 роки), %	9,1	3,8	3,7	4,2	6,2
Рівень безробіття серед молоді (15-24 роки), %	17,9	11,7	10,2	16,2	14,3
Розмір мінімальної заробітної плати, дол. США	137	603	511	521	507
Розмір середньомісячної заробітної плати, дол. США	326	1270	1186	708	1256

Побудовано автором на основі [10]

Для визначення пріоритетів регулювання міграції населення Карпатського регіону необхідно розуміти проблемну специфіку за різними векторами мобільності.

1. Польща:

- проблеми системного характеру – інституціоналізація потужної асиметричної міграційної системи з домінуванням короткострокової (сезонної) і маятникової міграції (на Польщу в 2018 р. припало майже 36% усіх перетинів кордону України [5]);
- проблеми управлінського характеру – стрімке зростання трудової та освітньої міграції в умовах ефективної міграційної політики Польщі, орієнтованої на залучення людських ресурсів з України;
- проблеми інтелектуально-трудового характеру – поширена зайнятість мігрантів з України на низькокваліфікованих робочих місцях зі значними фізичними навантаженнями;

- проблеми демографічного характеру – поширення практики народження дітей у Польщі, возз'єднання сімей, що призводить до вимивання людського потенціалу з України;
- проблеми політико-правового та безпекового характеру – активна політика Польщі у видачі карти поляка (за період 2010-2018 рр. її щорічно отримували 10-13 тис. українців [11]).

2. Угорщина:

- проблеми соціокультурного характеру – первинність етнокультурних детермінант переміщень (Угорщина не входить до числа найбільш привабливих країн трудової міграції для українців [4]) з локалізацією впливів на мешканців Закарпатської області;
- проблеми управлінського характеру – стрімка динаміка зростання кількості мігрантів з України в Угорщину (за період 2017-2019 рр. щорічне двократне зростання [7]);
- проблеми інформаційного характеру – стрімке зростання кількості громадян України, які виїжджають в Угорщину на тривале проживання (особливо чоловіків, частка яких у структурі міграції за період 1995-2019 рр. зросла з 46,0% до 63,1% [7]), що потребує проведення спеціальних обстежень з виявленням причин такої ситуації;
- проблеми політико-правового характеру – подвійне громадянство частини населення прикордонних районів Закарпатської області, що може слугувати приводом для геополітичних спекуляцій з метою порушення територіальної цілісності України;
- проблеми соціокультурного характеру – сильний вплив ідей «Великої Угорщини» на частину населення Закарпаття, особливо прикордонних районів, яке ідентифікує себе з угорцями або в крайньому разі з русинами (русинізм як об'єкт політичних спекуляцій) та не володіє українською мовою.

3. Румунія:

- проблеми управлінського характеру – стрімке зростання кількості перетинів державного кордону між країнами після укладення Угоди між країнами про місцевий прикордонний рух у 2015 р. з подальшою стабілізацією ситуації (показник 2015 р. зріс у майже 8 разів порівняно з показником 2014 р. [5]); стабільна зростаюча динаміка кількості мігрантів з України до Румунії (середньорічний темп зростання за період 2011-2017 рр. – 1,13) та кількості громадян України, які проживають на території Румунії (середньорічний темп зростання за період 2012-2017 рр. – 1,85) [12];
- проблеми політико-правового характеру – подвійне громадянство частини населення прикордонних районів Буковини;
- проблеми інформаційного характеру – відсутність моніторингу переміщень між країнами, зокрема в межах малого прикордонного руху;
- проблеми безпекового характеру – наявність річкових переправ на кордоні, близькість портів, що посилює ризики контрабанди й нелегального переміщення населення між країнами.

4. Словаччина:

- проблеми управлінського характеру – стрімке зростання кількості перетинів державного кордону між країнами за період 2017-2018 рр. (3,7 раза, коли в 2010-2017 рр. середньорічний темп зростання не перевищував 1,2), а також популяризація навчальних програм Словаччини у сегменті вищої освіти (кількість українських студентів зросла з 188 у 2013/2014 до 1851 студентів у 2017/2018 н. р., а їх частка серед усіх іноземних студентів у Словацькій Республіці збільшилась з 3% у 2013/2014 до майже 25% усіх іноземних студентів у 2017/2018 н. р. [13]);

**Регулювання міграційної активності населення: пріоритети
для Карпатського регіону України**

- проблеми інформаційного характеру – відсутність моніторингу переміщень між країнами, зокрема у межах малого прикордонного руху, практична відсутність будь-якої статистичної інформації про міграційні процеси між країнами.

Таблиця 2

Міграційна активність населення Карпатського регіону у фокусі проблем та рекомендацій для вирішення

Ключові проблеми	Рекомендації для вирішення	Основні відповідальні суб'єкти
Об'єкт впливу – НАСЕЛЕННЯ		
Соціальна незахищеність осіб-мігрантів	Формування правової культури населення щодо чинності міждержавних угод про взаємне працевлаштування і пенсійне забезпечення Посилення співпраці консульств і посольств з осередками мігрантів за кордоном задля виявлення та попередження фактів порушення прав людини	Територіальні органи ДМС України Департаменти соціального захисту ОДА Представництва МЗС у регіонах
Дистантні сім'ї	Активна соціальна робота з неповнолітніми дітьми та батьками похилого віку мігрантів	Департаменти соціального захисту ОДА Управління молоді та спорту ОДА Служби у справах дітей ОДА
Стрімке зростання міграційної активності молоді у сегменті вищої освіти	Моніторинг міграційної активності молоді (реальної і потенційної)	Департаменти освіти і науки ОДА Головні управління статистики в областях
Об'єкт впливу – БІЗНЕС		
Брак кваліфікованої робочої сили	Підвищення рівня оплати праці на основі об'єктивного оцінювання результатів	Обласні центри зайнятості у співпраці з бізнесом
Труднощі найму фахівців-молоді (високі очікування до оплати та ін. умов праці)	Спеціальні програми першого робочого місця у межах соціальної відповідальності	Головні управління Державної служби з питань праці в областях у співпраці з бізнесом
Об'єкт впливу – СУСПІЛЬСТВО І СФЕРА СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ		
Додатковий тиск на соціальну інфраструктуру осіб, які перебувають у регіон	Стимулювання розбудови об'єктів соціальної інфраструктури, що користуються підвищеним попитом	Департаменти архітектури та розвитку містобудування ОДА Департаменти дорожнього господарства, транспорту та зв'язку ОДА
Брак попиту на соціальні послуги (зокрема освітні)	Стимулювання покращення якості послуг (зокрема освітніх) задля підвищення привабливості внутрішнього середовища перебування	Профільні департаменти в сферах охорони здоров'я, освіти і науки ОДА
Нерегульований та асиметричний транскордонний простір	Стимулювання розвитку бізнесу і самозайнятості у прикордонних поселеннях як альтернативи «човникових» міграцій	Департамент агропромислового розвитку ОДА Департамент економічної політики ОДА
Об'єкт впливу – ОРГАНИ ВЛАДИ		
Втрати людського потенціалу	Підвищення рівня оплати праці завдяки детінізації та підвищенню розміру мінімальної заробітної плати	КМУ і Міністерство соціальної політики України
	Стимулювання освітньої реєміграції (програми першого робочого місця після навчання за кордоном)	Департаменти освіти і науки ОДА Обласні центри зайнятості
Подвійне громадянство, особливо населення прикордоння	Протидія неправомірній видачі паспортів громадян інших держав мешканцям прикордонних поселень	Управління СБУ в областях
Міжнародні коридори нелегальних мігрантів	Боротьба з масовими зловживаннями щодо режиму перетину державного кордону	Регіональні управління Державної прикордонної служби України Територіальні органи ДМС України Правоохоронні органи
Геополітичні спекуляції з ризиками територіальній цілісності України	Обов'язкове використання української мови у закладах освіти Відповідальність за порушення законодавства України щодо територіальної цілісності	Департамент міжнародної технічної допомоги та міжнародного співробітництва ОДА Департамент з питань культури, національностей та релігій ОДА Управління СБУ в областях

Джерело: розроблено автором.

Численні проблеми, що виникають унаслідок високої міграційної активності населення Карпатського регіону, доцільно розподіляти за актуальністю для населення, бізнесу, суспільства та влади (табл. 2). Це дасть змогу визначити пріоритети їх вирішення з конкретизацією відповідальних суб'єктів.

Розуміння основних проблем і тенденцій дає можливість узагальнити *пріоритети регулювання міграції населення*, які актуальні для Карпатського регіону:

1. Забезпечення комплексного і постійного моніторингу рівня міграційної активності населення (потенційної, реальної), зокрема молоді, для розуміння об'єктивної ситуації та протидії зростаючим втратам демографічного потенціалу.

2. Реалізація на рівні держави спеціальних програм першого робочого місця у межах соціальної відповідальності (згідно з Законом України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні», прийнятим ще 1993 р.).

3. Реалізація на рівні регіонів спеціальних програм стимулювання освітньої рееміграції (програми першого робочого місця після навчання за кордоном).

4. Стимулювання розбудови об'єктів соціальної інфраструктури у поселеннях, де потребують розвитку осередки культурно-мистецької та спортивної діяльності молоді.

5. Стимулювання покращення якості послуг, особливо освітніх, задля підвищення привабливості внутрішнього середовища перебування.

6. Стимулювання розвитку бізнесу й самозайнятості у прикордонних поселеннях як альтернативи «човникових» міграцій, більш тривалих виїздів молоді.

7. Протидія неправомірній видачі паспортів громадян інших держав мешканцям прикордонних поселень, зокрема молоді (досвід м. Берегово кінця 2018 р.).

8. Обов'язкове використання української мови у закладах освіти, особливо у прикордонних поселеннях Буковини та Закарпаття.

Вирішення проблем високої міграційної активності населення у Карпатському регіоні потребує регулювання її потенціалу. Як пише Е. Лібанова, налаштованість на еміграцію – постійну або тимчасову – стає своєрідним «must have», а участь у зовнішніх міграціях фактично перетворилась на соціальний ліфт, за допомогою якого можна швидко вирватися зі злиднів, отримати «перепустку» в суспільство з високим рівнем та якістю життя; тому, хоча лєвова частка українців пояснює своє бажання працювати за кордоном виключно неможливістю отримувати гідні заробітки в Україні, насправді мотивація є значно складнішою [14, с. 17-18]. Усе сильніші впливи на міграційну активність здійснюють сформовані мережі й системи, тому фокус на конкретні країни та регіони регулювання міграції є актуальним сегментно-управлінським підходом у вітчизняних реаліях.

Висновки. Отже, міграційна активність населення є актуальним об'єктом державного регулювання, що вимагає специфікації пріоритетів для прикордонного Карпатського регіону. Міграційні системи й мережі, які утворились з Польщею, Угорщиною, Словаччиною та Румунією, мають різну динаміку та характер людських потоків. Насамперед їх слід розуміти й вивчати, тому на теперішньому етапі архіважливим завданням є проведення моніторингу міграційної активності населення (реальної й потенційної) у регіональному розрізі. Стратегічним завданням регулювання міграційної активності є розвиток внутрішнього середовища життєдіяльності суспільства, конкурентоспроможного в європейському економічному просторі. На сучасному ж етапі актуально стимулювати освітню рееміграцію, а також доречною є реалізація регіональних програм інвестування міграційного капіталу в проєкти бізнесу та самозайнятості на конкурсній основі. Обґрунтування практичного втілення таких заходів буде предметом подальших досліджень автора.

Список використаних джерел

1. *Міграційні явища та процеси: поняття, методи, факти*: довідник. 2-ге вид., доп. і перероб) У. Я. Садова, Р. Т. Теслюк, М. М. Біль, О. Т. Риндзак, О. П. Мульська та ін.; ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М. І. Долишнього НАН України»; редкол.: У. Я. Садова (наук. ред.). Львів, 2018. 224 с.

2. Машіка Г. В. Місце і роль соціально-економічних чинників у формуванні господарського потенціалу Карпатського регіону. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна: Серія «Геологія. Географія. Екологія»*. 2016. Вип. 44. С. 110-118.
3. Риндзак О. Т. Мобільність населення як передумова становлення територіальних міграційних систем (на прикладі Карпатського регіону). *Регіональна економіка*. 2013. № 1. С. 123-130.
4. Дослідження з питань міграції та торгівлі людьми в Україні, 2017. *Міжнародна організація з міграції*: сайт. 2017. URL: http://iom.org.ua/sites/default/files/migration_and_human_trafficking_in_ukraine_2017_ukr.pdf
5. Міграційний профіль. *Державна міграційна служба України*: сайт. (2020). URL: <https://dmsu.gov.ua/diyalnist/monitoring-migracijnij-procesiv/migracijnij-profil.html>
6. Ruch graniczny oraz wydatki cudzoziemców w Polsce i Polaków za granicą. *Główny Urząd Statystyczny*: Website. 2020. URL: <https://stat.gov.pl/wyszukiwarka/szukaj.html>
7. Population, vital events. *Hungarian Central Statistical Office*: Website. 2019. URL: https://www.ksh.hu/stadat_annual_1
8. Стадний Є. Українське студентство за кордоном: дані до 2017/18 навчального року. *CEDOS*: сайт. 21.01.2019 р. URL: <https://cedos.org.ua/uk/articles/ukrainske-studentstvo-za-kordonom-dani-do-201718-navchalnoho-roku>
9. Малиновська О. А. *Міграційна політика: глобальний контекст та українські реалії*: монографія. К.: НІСД, 2018. 472 с.
10. Free and open access to labour statistics. *International Labour Organization*: Website. 2020. URL: <https://ilostat.ilo.org/data>
11. MSZ oszacowało ilu Ukraińców otrzymało Kartę Polaka. *Wschodnik*: Website. 18.08.2018. URL: <https://wschodnik.pl/polska/item/18505-msz-oszacowalo-ilu-ukraincow-otrzymalo-karte-polaka.html>
12. *Institutul National de Statistică*: Website. URL: <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table-tempo-online>
13. Українські студенти у Словаччині: політики залучення, інтеграції та мотивація і плани студентів. *CEDOS*: сайт. 1.10.2018. URL: <https://www.cedos.org.ua/uk/articles/ukrainski-studenty-u-slovachchyni-polityky-zaluchennia-intehratsii-ta-motyvatyatsiia-i-plany-studentiv>
14. Лібанова Е. М. Зовнішні трудові міграції українців: масштаби, причини, наслідки. *Демографія та соціальна економіка*. 2018. № 2. С. 11-26.

References

1. Sadova, U. Ya. (Ed.), Teslyuk, R. T., & Bil, M. M., et al. (2018). *Mihratsiyni yavyshecha ta protsesy: ponyattya, metody, fakty [Migration phenomena and processes: concepts, methods, facts]*: Reference book. 2nd ed. Lviv: Dolishniy Institute of Regional Research of NAS of Ukraine. [in Ukrainian].
2. Mashika, H. V. (2016). Mistse i rol' sotsial'no-ekonomichnykh chynnykyv u formuvanni hospodar's'koho potentsialu Karpats'koho rehionu [The place and role of socio-economic factors in the formation of economic potential of the Carpathian region]. *Visnyk Kharkivs'koho natsional'noho universytetu imeni V. N. Karazina: Seriya «Heolohiya. Heohrafiya. Ekolohiya» – Visnyk of V. N. Karazin Kharkiv National University: Series «Geology. Geography. Ecology»*, 44, 110-118. [in Ukrainian].
3. Ryndzak, O. T. (2013). Mobil'nist' naseleynna yak peredumova stanovlennya terytorial'nykh mihratsiynykh system (na prykladni Karpats'koho rehionu) [Mobility of the population as a prerequisite for the formation of territorial migration systems (on the example of the Carpathian region)]. *Rehional'na ekonomika – Regional Economics*, 1, 123-130. [in Ukrainian].
4. Doslidzhennya z pytan' mihratsiyyi ta torhivli lyud'my v Ukraini, 2017 [Research on migration and human trafficking in Ukraine, 2017] (2017). *International Migration Organization*: Website. Retrieved from http://iom.org.ua/sites/default/files/migration_and_human_trafficking_in_ukraine_2017_ukr.pdf [in Ukrainian].
5. Mihratsiynyy profil' [Migration Profile] (2020). *State Migration Service of Ukraine*: Website. Retrieved from <https://dmsu.gov.ua/diyalnist/monitoring-migracijnij-procesiv/migracijnij-profil.html> [in Ukrainian].
6. Ruch graniczny oraz wydatki cudzoziemców w Polsce i Polaków za granicą [Border traffic and expenses of foreigners in Poland and Poles abroad] (2020). *Central Statistical Office*: Website. Retrieved from <https://stat.gov.pl/wyszukiwarka/szukaj.html> [in Polish].
7. Population, vital events (2020). *Hungarian Central Statistical Office*: Website. Retrieved from https://www.ksh.hu/stadat_annual_1
8. Stadnyy, Ye. (2019, Jan 21). Ukrayins'ke studentstvo za kordonom: dani do 2017/18 navchal'noho roku [Ukrainian student abroad: data for the 2017/18 academic year]. *CEDOS*: Website. Retrieved from <https://cedos.org.ua/uk/articles/ukrainske-studentstvo-za-kordonom-dani-do-201718-navchalnoho-roku> [in Ukrainian].
9. Malynovska, O. A. (2018). *Mihratsiynna polityka: hlobal'nyy kontekst ta ukrayins'ki realiyi [Migration policy: global context and Ukrainian realities]*. Kyiv: NISS. [in Ukrainian].
10. Free and open access to labour statistics (2020). *International Labour Organization*: Website. Retrieved from <https://ilostat.ilo.org/data>

11. MSZ oszacowało ilu Ukraińców otrzymało Kartę Polaka [The Ministry of foreign affairs estimated how many Ukrainians received the Polish Card] (2018, Aug 18). *Wschodnik*. Website. Retrieved from <https://wschodnik.pl/polska/item/18505-msz-oszacowalo-ilu-ukraincow-otrzymalo-karte-polaka.html> [in Polish].
12. *Institutul National de Statistică*: Website. (2020). Retrieved from <http://statistici.inse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/inse-table-tempo-online>
13. Ukrayins'ki studenty u Slovachchyni: polityky zaluchennya, intehtratsiyi ta motyvatsiya i plany studentiv [Ukrainian students in Slovakia: engagement, integration and motivation policies and student plans] (2018). *CEDOS*: Website. Retrieved from <https://www.cedos.org.ua/uk/articles/ukrainski-studenty-u-slovachchyni-polityky-zaluchennia-intehtratsii-ta-motyvatyia-i-plany-studentiv> [in Ukrainian].
14. Libanova, E. M. (2018). Zovnishni trudovi mihratsiyi ukrayintsiv: masshtaby, prychny, naslidky [External labor migration of Ukrainians: scale, causes, consequences]. *Demohrafiya ta sotsial'na ekonomika – Demography and social economy*, 2, 11-26. [in Ukrainian].

Bil M. M. Regulation of the population migration activity: priorities for the Carpathian region of Ukraine.

The article reveals the content of the migration activity of the population. Migration activity in the system of migratory terms was proposed to be considered as the ability of the entity (an individual, a household, population of a particular territory) to change the place of residence, which is accompanied by initiative activity (work, study) and changes in human potential according to needs, goals, and views. The key problems of the migration activity of the Carpathian region were identified. They were distributed according to relevance for the population (social insecurity of migrants, distant families, the rapid growth of migration activity of young people in the higher education segment), business (lack of skilled labor, difficulties in hiring young specialists (high expectations for pay, etc.)), societies (additional pressure on the social infrastructure of people arriving in the region, lack of demand for social services (including education), unregulated and asymmetric cross-border space) and power (loss of human potential, dual citizenship, especially the border population, international corridors of illegal migrants, geopolitical speculation with risks for Ukraine's territorial integrity) across the directions of Poland, Hungary, Romania, and Slovakia were identified. The priorities of migration regulation in the Carpathian region were offered – providing of complex and constant monitoring of the level of migration activity (potential, real), implementation of special state programs of the first workplace, implementation of special regional programs of stimulation of educational re-emigration, stimulation of improvement of services quality, especially business development and self-employment in border settlements as alternatives to «shuttle» migration, counteracting issuing passports of citizens of other countries to residents of border settlements, compulsory Ukrainian language use in educational institutions.

Keywords: population migration activity, regulation of migration, asymmetry of transboundary migration space, migration system, migration intellectualization, Carpathian region of Ukraine.

Біль Мар'яна Михайлівна – доктор економічних наук, старший науковий співробітник, старший науковий співробітник відділу проблем соціально-гуманітарного розвитку регіонів ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України» (e-mail: bmm1983@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4979-4019>).

Bil Maryana Mykhaylivna – Dr. Sci. (Econ.), Sen.Res., Senior Researcher of the Department of problems of social and humanitarian development of the regions of the Dolishniy Institute of Regional Research of NAS of Ukraine.

Надійшло 20.01.2020 р.